

สำนวนไทยเกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม*

Thai Idioms about the Lotus showing how Thai Culture relates to Vietnamese Culture

Nguyen Thi Thu Phuong

สุภัค มหาวรรการ (Asst. Prof. Dr. Supak Mahavarakorn)

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร

Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand

E-mail: nguyen.thithuphuong@g.swu.ac.th

Received: May 11 2022, Revised: July 18 2022, Accepted: September 2, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวโดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม ผลการวิจัยพบว่า มีสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวจำนวน 4 สำนวน ได้แก่ บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น เต็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เต็ดบัวไม่ไว้ใย เห็นกงจักรเป็นดอกบัว และแม่สายบัวแต่งตัวค่าง แสดงวัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย 4 ด้าน ได้แก่ วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ความประพฤติก่อและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ และวัฒนธรรมด้านภาษา คนไทยเป็นคนช่างสังเกตโดยสังเกตเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบัวในการดำเนินชีวิต เช่น การปลูกบัวในบ่อ การเด็ดดอกไม้ การเตรียมสายบัวทำอาหาร แล้วนำมาสร้างเป็นสำนวนเพื่อแสดงถึงค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมหรือความคิดต่าง ๆ ของสังคมไทย บัวจึงผูกพันกับวิถีชีวิตชาวไทยมากซึ่งเป็นลักษณะร่วมกับชาวเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับบัวเช่นกัน ดังแสดงผ่านอาหาร ศาสนาและการเปรียบใบบัวกับความสัมพันธ์ของคนในสังคม ดังนั้นผู้เรียนชาวเวียดนามที่ศึกษาสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวจึงสามารถเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ชัดเจนขึ้นโดยใช้ดอกบัวเป็นสื่อ

คำสำคัญ: สำนวนไทยเกี่ยวกับบัว วัฒนธรรม ไทย เวียดนาม

Abstract

This research article aimed to study Thai culture as shown in Thai idioms about the lotus in connection with Vietnamese culture. The result showed that four Thai idioms about the lotus, which were ‘bua mǎi chám náam mǎi kùn’ (Neither let a lotus get bruised nor let water get turbid),

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาโทเรื่อง การสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติมอิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวกับดอกไม้” สำหรับนักศึกษาเวียดนาม หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

‘det doḥmai wai khūa det buā mai wai yai’ (Plucking a flower and lotus without keeping its stems), ‘hen kongchak pen doḥbūa’ (Mistaking blades for a lotus), and ‘mæsaibūa tængtūa khāng’ (Waiting Lady), reflected aspects of Thai culture and lifestyle, which were food culture, behavior and relationship of people in the society, belief in Buddhism, and language. Thai people have been very observant about lotuses in their daily lives, such as planting lotuses in the pond, plucking lotuses and their gossamer, and food preparation from lotus stems. All of these have brought to be created as idioms to portray values, beliefs, traditions, and attitudes of Thai society. Therefore, the lotus has associated with the Thai lifestyle, which has been a common characteristic with Vietnamese people who have valued the lotus as well, as has showed through food, religion and the analogy of lotus and the relationship of people in society. Therefore, Vietnamese students who studied Thai idioms about the lotus could understand Thai culture more clearly by using the lotus as a medium.

Keywords: Thai lioms About Lotus, Culture, Thai, Vietnamese

บทนำ

ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่ผูกพันกับชีวิตของชาวไทยมาดั่ง รัชุนันท์ วีระกุล (2551, น. 72) กล่าวว่า ดอกบัวอยู่คู่กับชีวิตคนไทยมายาวนาน คนไทยนิยมปลูกดอกบัวในบริเวณบ้านเพื่อสร้างบรรยากาศสดชื่นและเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้มงคล บัวมีความสำคัญทางศาสนาโดยปรากฏในคติความเชื่อและพุทธประวัติต่าง ๆ เป็นดอกไม้มีคุณค่าที่คนไทยนิยมนำไปถวายบูชาและประกอบในประเพณี พิธีกรรม (ตินาร์ บุญธรรม, 2557) บัวมีกลิ่นหอมและมีสรรพคุณทางยาสูง เป็นหนึ่งในดอกไม้ 5 ชนิดที่อยู่ในตำรายาไทยแผนโบราณ คนไทยจึงนำบัวไปประกอบอาหารหลายอย่าง เช่น เมี่ยงกลีบบัว ยำเกสรบัว ผัดสายบัว เป็นต้น ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่พบมากที่สุดในงานสถาปัตยกรรมต่าง ๆ เพราะมีรูปทรงโค้งนูนนวล เช่น เจดีย์ทรงระฆังคว่ำ (บัวคว่ำ) เจดีย์ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ (บัวตูม) บัวแวง (กฤษฎา มีสกุล, 2562)

ด้วยบทบาทสำคัญของบัวในวัฒนธรรมไทย บัวจึงเกี่ยวข้องกับสำนวนไทยหลายสำนวน เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้ใย เห็นกงจักรเป็นดอกบัว เป็นต้น โดยมีที่มาจากมูลเหตุต่าง ๆ เช่น มาจากธรรมชาติ ความเชื่อ ประเพณี การกระทำ นิทาน การศึกษาสำนวนเกี่ยวกับบัวทำให้เข้าใจวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เช่น สำนวน “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” หมายถึงทำอะไรอย่าให้กระทบกระเทือนใจกัน รู้จักถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นสังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่พึ่งพาอาศัยและช่วยเหลือกัน พุดจาอ่อนโยน มีมารยาทดี ระมัดระวังในคำพูดหรือการกระทำเพื่อถนอมน้ำใจกัน มูลเหตุของสำนวนนี้มาจากการเลี้ยงปลาในบ่อเพื่อเป็นอาหาร ตอนปลาเล็กต้องระวังให้ปลาอยู่ดี ไม่ลงไปตีหรือจับจนทำให้บัวช้ำ น้ำขุ่น ปลาจะตกใจ เมื่อปลาโตแล้วค่อยลงไปจับซึ่งสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับสายน้ำ นิยมสร้างบ้านริมน้ำ ขุดบ่อเลี้ยงปลาและปลูกดอกบัวเพื่อใช้ประโยชน์ต่าง ๆ (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538, น. 309) ส่วนวานิช จรุงกิจอนันต์ (2528, น. 134) กล่าวว่าสำนวนนี้มาจากการถอนสายบัวเพื่อทำอาหาร เมื่อถอนสายบัวต้องเบามือ ถ้าดึงแรงจนน้ำขุ่น สายบัวจะขาดและช้ำ นำไปทำอาหารไม่ได้

คนไทยนำลักษณะการถอนสายบัวมาเปรียบกับพฤติกรรมของมนุษย์ว่าให้ระมัดระวังคำพูดเพื่อถอนมน้ำใจกัน แสดงให้เห็นวัฒนธรรมการใช้บัวประกอบอาหารของคนไทย

สำนวน “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้ใย” หมายถึงตัดขาดกัน ไม่มีเยื่อใยต่อกัน คนไทยสังเกตธรรมชาติแล้วนำมาเปรียบเปรยกับความประพฤติกและความสัมพันธ์ของคนในสังคม กล่าวคือ นำการเด็ดดอกไม้และการเด็ดก้านบัวมาเปรียบเทียบกับการตัดขาดความสัมพันธ์ การเด็ดดอกไม้โดยไม่ตัดขั้วจะทำให้กลีบดอกไม้แตกแยกและเหี่ยวเฉาทันที ส่วนดอกบัวนั้น เมื่อเด็ดตรงก้านดอกก็มีใยบัวเชื่อมอยู่ไม่ขาดจากกันสักที แต่เมื่อใดเด็ดบัวไม่ไว้ใยคือต้องดึงอย่างแรงให้ใยบัวขาดจากกัน ไม่ทะนุถนอมดอกบัวก็หมายถึงตัดขาด ไม่ใยดีต่อกัน นอกจากนั้นคนไทยยังเปรียบสายใยบัวกับความสัมพันธ์ของคนที่เคยมีมิตรไมตรีต่อกัน คนในครอบครัวเดียวกัน แม้จะแตกหักกันอย่างไรก็ยังมี ความผูกพัน ความห่วงใยกันเหมือนเส้นใยบัวเชื่อมไม่ขาด สะท้อนให้เห็นว่า คนไทยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวและญาติมิตร (दनัย เมธิตานนท์, 2548, น.32) สำนวน “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” หมายถึงเห็นสิ่งที่ผิดเป็นชอบ สำนวนนี้มาจากนิทานชาดก เรื่อง **มิตตวินทุกชาดก** เนื้อหาพูดถึงนายมิตตวินทุกะ ผู้ที่มีบาปกรรมติดตัวเพราะทำร้ายแม่และโลภมาก ไม่รู้จักพอ จึงถูกกงจักรพัดหัวเพราะเห็นกงจักรเป็นดอกบัวที่สวยงาม ดอกบัวเป็นดอกไม้สำคัญทางศาสนาพุทธ มักปรากฏในนิทานชาดกเพื่อสั่งสอนให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว สำนวนนี้แสดงความเชื่อของคนไทยในเรื่องศาสนาพุทธ กล่าวคือเชื่อเรื่องบาปกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 329)

สำนวน “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” หมายถึงผู้ที่รอคอยคนที่นัดไว้แต่อีกฝ่ายไม่มาตามนัด สำนวนนี้คนไทยใช้กันมาตั้งแต่โบราณแต่ไม่ค่อยมีการบันทึกความเป็นมาของสำนวน บ้างก็สันนิษฐานว่ามาจากเตรียมสายบัวเพื่อทำอาหาร สายบัวที่นำมาทำอาหารได้ต้องผ่านหลายขั้นตอน คือ ถอนสายบัว ลอกเปลือก แขน้ำเกลือและพักสะเด็ดน้ำ คนโบราณจึงมักเตรียมสายบัวไว้ก่อน หากหาปลา กุ้งมาได้ก็นำสายบัวมาทำอาหาร จะไม่เสียเวลาเตรียมสายบัว ดังนั้นคนไทยจึงเปรียบเทียบกับผู้หญิงที่นั่งรอคนที่นัดหมายกับสายบัวที่ต้องนอนรอในตะกร้า (สุวัฒน์ อัสวไชยชาญ, 2553, น. 22) บ้างก็อธิบายที่มาของสำนวนแม่สายบัวแต่งตัวค่างว่า มาจากการเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองในสำนวน เช่น สายบัว กับ แต่งตัว อีกอย่างคำว่า สายบัว คล้องกับคำว่า สาย ซึ่งหมายถึงการมาสาย ทำให้ฟังไพเราะและจดจำง่าย แสดงถึงความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย (ศุภย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2560) สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวแสดงวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ความประพฤติกของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนา วัฒนธรรมด้านภาษา เป็นต้น ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนามเหมือนกัน เนื่องจากดอกบัวเป็นดอกไม้ที่คุ้นเคยมากในสังคมเวียดนาม เปรียบกับความสูงส่ง ความบริสุทธิ์และความเพียรพยายาม บัวปรากฏบนชุดประจำชาติ สถาปัตยกรรม หรือเป็นสัญลักษณ์ของสายการบินเวียดนาม บัวเป็นไม้ดอกไม้ที่ผูกพันกับวิถีชีวิตชาวเวียดนามเหมือนต้นข้าว ชาวบ้านมักทำนาข้าวสลับนานบัว ใช้บัวเพื่อประกอบอาหาร ทำยา ไหว้บูชา ประดับตกแต่งบ้าน เป็นต้น (Anh, 2020)

ผู้วิจัยสนใจศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม เพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนภาษาและวัฒนธรรมไทยสำหรับนักศึกษาเวียดนาม ทำให้ผู้เรียนชาวเวียดนามเข้าใจสำนวนและวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้นจากการเปรียบเทียบเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนามโดยใช้ดอกบัวเป็นสื่อ ซึ่งสอดคล้องกับ (Mahavarakorn, Pornamphaisaku, Yenbutra, 2018,

p. 34) กล่าวว่าบทอ่านเชิงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม เป็นเกร็ดความรู้ที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนชาวเวียดนาม ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีและเรียนภาษาอย่างสนุกสนาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสำนวนไทยเกี่ยวกับบัวที่แสดงวัฒนธรรมไทยซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่

1.1 สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัว โดยศึกษาจากหนังสือ 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ราชบัณฑิตยสภา, 2561) หนังสือสำนวนไทยของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และหนังสือสำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538) พบว่ามีสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวจำนวน 4 สำนวน ได้แก่ “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้ใย” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” และ “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง”

1.2 บัวในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนาม

1.3 ศึกษาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนที่เกี่ยวกับบัวกับวัฒนธรรมเวียดนาม

2. เก็บข้อมูลภาคสนามในประเทศไทยเพื่อศึกษาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยที่เกี่ยวกับดอกบัว เช่น พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา วัฒนธรมดอกไม้ วัดสุทัศน์เทพวราราม อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย สะพานบุญวัดตระพังทอง วัดเจดีย์เจ็ดแถว จังหวัดสุโขทัย วัดพนัญเชิง วัดพุทไธสวรรย์นครศรีอยุธยา ร้านเมี่ยงกลีบบัวบ้านสวน ร้านตะลิงปลิง กรุงเทพฯ

3. สัมภาษณ์อาจารย์ชาวเวียดนามที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมไทยและเวียดนามจำนวน 5 คนในมหาวิทยาลัยที่สอนภาษาไทยในประเทศเวียดนาม 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยฮานอย (Hanoi University) มหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ ณ นครโฮจิมินห์ (University of Social Sciences and Humanities VNUHCM-USSH) มหาวิทยาลัยดานัง วิทยาเขตภาษาต่างประเทศ (University of Foreign Language Studies – The University of Danang) โดยใช้คำถามปลายเปิดเรื่องสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างไทยและเวียดนาม

4. เสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาสำนวนไทยในหนังสือ 3 เล่ม ได้แก่ หนังสือภาษิต คำพังเพย สำนวนไทยของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ราชบัณฑิตยสภา, 2561) หนังสือสำนวนไทยของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และหนังสือสำนวนไทย ของขุนวิจิตรมาตรา (สง่า กาญจนาคพันธุ์, 2538) พบว่ามี 4 สำนวนที่เกี่ยวกับบัว

ได้แก่ “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “เด็ดดอกไม้ไว้ชั่วเด็ดบัวไม่ไวโย” “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” และ “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากความหมาย ที่มาและภาษาที่ปรากฏใน 4 สำนวนดังกล่าวพบว่า แสดงวัฒนธรรมไทย 4 ด้าน

1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน
2. ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม
3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ
4. วัฒนธรรมด้านภาษา ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนที่เกี่ยวกับบัว

สำนวน	วัฒนธรรม			
	อาหารการกิน	ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม	ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ	วัฒนธรรมด้านภาษา
บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น	✓	✓		✓
เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไวโย		✓		✓
เห็นกงจักรเป็นดอกบัว			✓	
แม่สายบัวแต่งตัวค่าง	✓			✓

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมไทยที่ปรากฏในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวและวัฒนธรรมเวียดนาม ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน

คนไทยและคนเวียดนามใช้ทุกส่วนของบัวเพื่อประกอบอาหาร ได้แก่ กลีบ ใบ สายบัว ไหลบัว เหง้า เมล็ด และมีวิธีประกอบอาหารคล้ายกัน เช่น ใบบัวนำไปห่ออาหาร สายบัวและไหลบัวรับประทานสด ดอง ผัด แกง เหง้าบัวนำไปเชื่อม ต้ม ผัด เมล็ดบัวอบแห้ง กวนน้ำตาลหรือทำขนมหวาน ฯลฯ และมีเคล็ดลับทำให้สายบัว ไหลบัวขาว กรอบเหมือนกัน คือ แช่สายบัวในน้ำเกลือ แช่ไหลบัวในน้ำผสมน้ำส้มสายชูหรือเกลือ แล้วใช้ตะเกียบคนให้โยนไหลบัวติดตะเกียบแล้วเอาโยนออก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมร่วมของทั้งสองประเทศ (กฤษฎา มีสกุล, 2562; Nguyen, 2000, pp. 53-61)

ในความคล้ายกันนั้น ก็ยังมีรายละเอียดหลายอย่างที่ต่างกัน ทำให้เกิดเอกลักษณ์ของอาหารที่ทำจากบัวของแต่ละชาติ ภาคกลางของไทยเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ มีแม่น้ำลำคลองมาก ดังนั้นพืชผักของภาคกลางมักเป็นผักที่อยู่ในน้ำโดยเฉพาะบัว อาหารที่ทำจากบัวของไทยส่วนมากจึงเป็นอาหารภาคกลาง เช่น เมี่ยงกลีบบัว ยำเกสรบัวหลวง แกงกะทิสายบัวปลาหู แกงส้มไหลบัว แกงเลียงไหลบัว ตำไหลบัว ฯลฯ (จารุวรรณ นพพรรค, 2525, น.95) ส่วนเวียดนามมีอาหารที่ทำจากดอกบัวทั่วประเทศ ภาคเหนือนิยมใช้ใบบัวห่อข้าวเม่า ภาคกลางส่วนมากอาหารที่ทำจากบัวเป็นอาหารชาววัง เช่น ข้าวห่อใบบัว เบ็ดนึ่งกลีบบัว ซาบัวพระราชวังเว้ ฯลฯ และภาคใต้โดยเฉพาะบริเวณ

สามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขงมีอาหารจากบัวโดยเฉพาะบัวสายมากที่สุด เช่น ยำไหลบัว สายบัวจิ้มน้ำพริก หม้อไฟปลาร้า สายบัว แกงส้มสายบัว ดังสำนวนเวียดนาม “*Muốn ăn bông súng mắm kho -Thì vô Đồng Tháp ăn cho đã thèm*” หมายถึงอยากกินสายบัวจิ้มน้ำพริก ไปต้องหาจะได้หายอยาก ซึ่งต้องหา (Đồng Tháp) เป็นจังหวัดที่อยู่บริเวณสามเหลี่ยมแม่น้ำโขงที่มีบัวมาก (Dai Doan Ket Newspaper, 2021) จะเห็นได้ว่า บัวมีมากในภาคกลางของไทยและภาคใต้เวียดนามโดยเฉพาะบริเวณสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง เป็นสองพื้นที่ที่มีลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศใกล้เคียงกัน มีดินและแม่น้ำอุดมสมบูรณ์ มีพืชผักและสัตว์ต่าง ๆ หลากหลาย ผู้คนใช้ชีวิตเรียบง่าย พึ่งพาสายน้ำและอาหารจากธรรมชาติ

ทั้งชาวไทยและชาวเวียดนามมีอาหารทำจากบัวที่มีต้นกำเนิดในวัง สะท้อนความพิถีพิถันและภูมิปัญญาการปรุงแต่งอาหารของคนแต่ละชาติ เช่น เมี่ยงกลีบบัวหลวงของไทยเป็นอาหารว่างของคนไทยภาคกลางที่มาจากวัง โดยใช้กลีบบัวเป็นส่วนประกอบสำคัญ คำว่าเมี่ยงหมายถึงของกินเล่นที่ใช้ใบไม้ห่อ เมี่ยงส่วนใหญ่ใช้ใบชะพลูแต่เพราะมีกลิ่นแรง บางคนรับประทานไม่ได้จึงใช้กลีบบัวหลวงแทน เมี่ยงกลีบบัวประกอบด้วยน้ำเมี่ยง เครื่องเมี่ยงและผักใช้ห่อคือกลีบบัว สะท้อนให้เห็นภูมิปัญญาของคนไทยในการคัดเลือกวัตถุดิบมารวมกันในอาหารจานนี้ เป็นอาหารตาอาหารปากเพราะครบรสเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เผ็ดและดีต่อสุขภาพ มีสารอาหารครบทั้ง 5 หมู่ใน 1 คำ (พันธิตร มะลิสุวรรณ และ ดนุชนัฐ ทิณเวส, 2547, น. 66-67) ชาววังเวียดนามไม่รับประทานกลีบบัวสดแต่ใช้ประโยชน์จากกลิ่นหอมของบัวเพื่อทำชา ชาบัวพระราชวังเว้ (Hue) เป็นชาสำหรับพระมหากษัตริย์ คนทำจึงต้องพิถีพิถันและใช้เวลานาน ขั้นตอนแรกคือเลือกชา ต้องเป็นชาชั้นดี แล้วพายเรือออกไปบึงบัวตอนเย็นค่ำ ๆ ใส่ใบชาเข้าไปในดอกบัวตูมที่ใหญ่และสีสวยแล้วมัดไว้ไม่ให้บาน เข้าขึ้นจะพายเรือไปเก็บทั้งดอก หลังจากเก็บบัวมาก็เอาชาและเกสรบัวออกผึ่งให้แห้งตามธรรมชาติ โดยไม่ควรนำไปผึ่งแดดจะได้ชาบัวที่หอมกลิ่นดอกบัว สมัยก่อนนิยมใช้น้ำค้ำบนใบบัวตอนเช้ามีดเพื่อชงชา (Thanh, 2008)

ภาพที่ 1 เมี่ยงกลีบบัว

ภาพที่ 2 ชาบัวเวียดนาม

ด้านรสชาติอาหารที่ทำจากบัว คนทั้งสองประเทศมีความนิยมแตกต่างกัน อาหารไทยโดยเฉพาะอาหารไทยภาคกลางมีหลายรสชาติ ทั้งเปรี้ยว หวาน มัน เค็ม และเผ็ด อาหารส่วนใหญ่ใช้เครื่องปรุงแต่งกลิ่น เครื่องเทศมาก (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2558, น.29) ในขณะที่คนเวียดนามนิยมอาหารที่มีรสกลมกล่อม ไม่จัดจ้านมาก ไม่เข้มข้นไปทางใดทางหนึ่ง ไม่ปรุงมากเพราะให้ความสำคัญกับรสชาติสดใหม่ของวัตถุดิบ (Phuc & Mahavarakorn, 2020, p. 94) เช่น ข้าวห่อใบบัวของไทยนำข้าวไปผัดกับเครื่องต่าง ๆ ก่อนห่อใบบัวแล้วนำไปนึ่ง (ลดาวัลย์ อินคง, 2563) ส่วนคนเวียดนามนำข้าวไปหุงกับน้ำต้มเมล็ดบัวและผัดเครื่องแยกต่างหากแล้วนำไปห่อใบบัวเพื่อรักษารสชาติและกลิ่นหอมของข้าวหุงน้ำต้มเมล็ดบัว (Van, 2021) แกงไทยที่มีบัวเป็นส่วนประกอบมีรสเผ็ดและจัดจ้านมากกว่าแกงเวียดนาม โดยไทยนิยมใส่กะทิและเครื่องแกงที่มีสมุนไพรหลายชนิดที่มีรสเผ็ดและกลิ่นแรง เช่น สายบัวต้มกะทิ แกงส้ม แกงเลียงไหลบัว (จารุวรรณ นพพรรค, 2525, น.99) ส่วนคนเวียดนามนิยมแกงจืด ไม่ใส่เครื่องแกงมาก เครื่องแกง

ส่วนมากมีหอมแดง กระเทียม ตะไคร้สับแล้วเจียวให้หอมเพื่อดับกลิ่นเนื้อ กุ้ง ปลา วัตถุดิบที่ใช้ปรุงรสอาหารก็ไม่เหมือนกัน เช่น รสเปรี้ยวจากอาหารไทยได้มาจากมะนาว มะกรูด ตะลิงปลิง มะดัน ส้มซ่า ส่วนคนเวียดนามเน้นรสเปรี้ยวจากมะนาว บ้างก็ใช้น้ำส้มสายชูหรือมะขาม (Phuc & Mahavarakorn, 2020, p. 94)

ภาพที่ 3 ข้าวห่อใบบัวของไทย

ภาพที่ 4 ข้าวห่อใบบัวของเวียดนาม

ภาพที่ 5 แกงส้มไหลบัวกุ้งสดของไทย

ภาพที่ 6 แกงส้มสายบัวเวียดนาม

อาหารจากบัวถือเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ เพราะบัวเป็นพืชที่มีฤทธิ์ทางยาสูง ชาวเวียดนามรับประทานอาหารจากบัวเพื่อช่วยปรับสมดุลร่างกาย เช่น เมื่ออากาศร้อน มีอาการอ่อนเพลียหรือร้อนใน ชาวเวียดนามมักรับประทาน เหง้าบัวต้มน้ำกระดุกหมู เหง้าบัวหรือเมล็ดบัวต้มน้ำตาล ซึ่งมีฤทธิ์เย็นช่วยบำรุงกำลัง บำรุงสมอง ช่วยให้เลือดไหลเวียน และนอนหลับ (Them, 1999, pp. 232-234) ในขณะที่คนไทยประกอบอาหารและรับประทานอาหารจากบัวตามหลักความสมดุลธาตุในทัศนะการแพทย์แผนไทย นิยมรับประทานน้ำต้มรากบัวเมื่อไม่สบายซึ่งเกิดจากธาตุในร่างกายนอกปกติ ต้มกะทิสายบัวมีสายบัวที่มีรสหวานเย็น รับประทานแล้วช่วยแก้ร้อนในและกระหายน้ำ เมียงกลีบบัวก็เป็นอาหารไทยอย่างหนึ่งที่บำรุงธาตุและปรับธาตุได้ดีมาก มีสมุนไพรรักษาธาตุทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ น้ำ ไฟ ลม ดิน คนกินสามารถใส่สัดส่วนของวัตถุดิบให้สอดคล้องกับลักษณะธาตุประจำตัวได้ (วารสารณ์ ศิริพัฒน์, 2546, น. 52-56)

2. ความประพัตติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม

คนไทยและคนเวียดนามให้ความสำคัญกับมิตรภาพ จึงพูดจาอ่อนหวาน มารยาทดี รู้จักถนอมน้ำใจกันเพื่อไม่ให้เกิดการแตกแยก ดังแสดงในสำนวนไทย “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” หมายถึงการถนอมน้ำใจซึ่งกันและกัน เวียดนามก็มีสำนวนหลายสำนวนที่ให้คนระมัดระวังการกระทำเพื่อรักษามิตรภาพ เช่น สำนวน “dĩ hòa vi quý” หมายถึงเอาความปรองดองเป็นหลัก บรรพบุรุษชาวเวียดนามสอนลูกหลานว่าเวลาทำอะไรให้เอาความปรองดองเป็นหลักเพราะเป็นสิ่งสำคัญช่วยรักษามิตรภาพและความสามัคคีของคนในสังคม เพื่อรักษาความปรองดองนั้น ทุกคนต้องรู้จักถ่อมตน ควบคุมอารมณ์ ลดความเป็นตัวตน หลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้

ชุมชนมองน้ำใจกันและยอมรับฟังคนอื่นเพื่อตกลงกันด้วยดี (Hoang, 2007, p. 432) มีสำนวนเวียดนามหลายสำนวนมีความหมายในทางเดียวกัน เช่น thêm bạn bớt thù (เพิ่มเพื่อนลดศัตรู) một điều nhìn chín điều lành (อดทน 1 ส่วนได้ดี 9 ส่วน) cơm sôi bớt lửa (ข้าวเดือดลดไฟ) และ chồng giận thì vợ bớt lời (เมื่อสามีโกรธ ภรรยาควรพูดให้น้อยลง) นอกจากนี้ทั้งสองประเทศเปรียบเทียบความสัมพันธ์ของคนที่เคยรักเคยผูกพันกับเส้นใยของบัว แม้จะมีเรื่องให้ขุ่นเคืองกันอย่างไรก็ยังคงคิดถึง ห่วงใยกันเสมอ ตัดขาดกันไม่ได้ เช่น ความสัมพันธ์ของพ่อแม่ พี่น้องในครอบครัวหรือคู่รัก ดังเส้นใยในสำนวนไทย “เด็ดบัวยังเหลือใย” หรือคำกลอนเวียดนาม “Dấu lia ngó ý còn vương tơ lòng” หมายถึงแม้หักไหลบัวให้ออกจากกันแต่ยังมีเส้นใยเชื่อมอยู่ไม่ขาด คำกลอนนี้ปรากฏในวรรณกรรมชิ้นเอกของเวียดนามคือ เรื่อง นางเกี้ยว (Truyện Kiều) ผู้แต่งนำใยบัวมาเปรียบกับความรักรักของนางเอกกับพระเอก แม้เลิกกันแล้วแต่ยังรักและคิดถึงกัน (Mai, 2013)

การให้ความสำคัญกับมิตรภาพเป็นเหตุทำให้คนไทยและคนเวียดนามมีลักษณะคล้ายกันคือเป็นคนซื่อเกรงใจ ไม่ค่อยพูดตรง มักพูดอ้อมไปอ้อมมาเพื่อลดความขัดแย้งกัน (Khai & Mahavarakorn, 2019, pp. 40-46) ดังที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช (2555, น.143) กล่าวว่าคนไทยมักระวังคำพูดเพื่อถนอมน้ำใจกัน หากจำเป็นต้องพูดเรื่องที่ทำให้อีกฝ่ายรู้สึกไม่สบายใจ คนไทยจะพยายามพูดอ้อม หลีกเลี่ยงคำพูดที่ทำให้อีกฝ่ายต้องเสียความรู้สึก เช่นเดียวกับ Them (1999, pp. 180-184) กล่าวว่าสังคมเวียดนามเป็นสังคมเกษตรกรรม คนจึงถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน อยู่ด้วยกันเป็นชุมชนช่วยเหลือกันและให้ความสำคัญต่อความรู้สึกของคู่สนทนาเพื่อรักษาความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในสังคม จึงมีลักษณะพูดอ้อมหรือไม่พูดตรง ๆ เช่น เมื่อมีคนทำอาหารให้รับประทานแล้วไม่อร่อย คนเวียดนามจะไม่บอกตรง ๆ ว่าไม่อร่อยแต่จะหาวิธีพูดให้ถนอมน้ำใจ เช่น กินได้รสชาติใช้ได้ หรือถ้าอยากทราบว่ามีสิ่งไหนดีหรือจะถามว่าคุณกลับบ้านดีก็ถามว่าคุณกลับบ้านดีไหม คุณรอแฟนมารับหรือ เป็นต้น ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นลักษณะร่วมของชาวเอเชียที่มีวัฒนธรรมเกษตรกรรมการปลูกข้าว ซึ่งต้องใช้แรงงานมากเพื่อจัดระบบน้ำหรือระบบชลประทาน เกือบเกี่ยวข้าวคนที่ทำอาชีพปลูกข้าวจึงต้องร่วมแรงทำไร่ทำนา ช่วยเหลือกัน ดังนั้นสังคมเกษตรกรรมต้องการความสามัคคีของคนในครอบครัวเดียวกัน ตระกูลเดียวกัน หรือเพื่อนบ้านในหมู่บ้านเดียวกัน (Pham & Tran, 2001, p. 121)

3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2561) รายงานว่า ประชากรของประเทศไทยร้อยละ 93.5 นับถือศาสนาพุทธ กล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติของประเทศไทย ศาสนาพุทธเจริญรุ่งเรืองและสืบต่อกันมายาวนาน หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้ซึมซับลงในวิถีชีวิตไทยทุกด้าน สร้างเอกลักษณ์เฉพาะของสังคมไทย เช่น ด้านชีวิตความเป็นอยู่ ภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น (วรเดช อมรรวิพัฒน์ และพิเชษฐ กาลามเกษตร, 2560, น. 32) หลักธรรมคำสอนสำคัญทางพุทธศาสนาเป็นเรื่องบุญ-บาป ไม่จงใจจงกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกฝังกันมาตั้งแต่เป็นเด็กจนเติบโต (พระชลญาณมุนี และสรวิชัย วงษ์สอาด, 2563, น. 113-114)

ความเชื่อทางพุทธศาสนาเรื่องบุญ-บาป ไม่จ้องเวรจ้องกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดยังแสดงในสำนวนไทยหลายสำนวน เช่น “เห็นกงจักรเป็นดอกบัว” “ทำดีได้ดี” “บุญทำกรรมแต่ง” “กรรมตามทัน” เป็นต้น ความเชื่อดังกล่าวยังสอดแทรกเข้าไปในนิทานไทยหลายเรื่องโดยเฉพาะนิทานชาดกเพื่อสั่งสอนให้มนุษย์ทำความดี ละเว้นความชั่ว เช่นนิทานชาดกเรื่อง **มิตตวินทุกชาดก** เนื้อเรื่องมีอยู่ว่า สามภรรยาเศรษฐีคนหนึ่งเป็นคนนับถือศาสนาพุทธ พวกเขามีลูกชายคนเดียวชื่อมิตตวินทุกะซึ่งเป็นคนดี รื่น ไม่เชื่อฟังพ่อแม่ วันหนึ่งวัดมีงานบุญใหญ่ แม่อยากให้ลูกชายไปวัดฟังธรรมเทศนาแต่ลูกไม่ยอมไป แม่จึงบอกให้ลูกไปวัดหลังจากกลับมาจะให้เงินถุงหนึ่ง มิตตวินทุกะจึงตกลงไปแต่ถึงวัดกลับหาที่แอบนอนทั้งคืน รุ่งขึ้นกลับบ้านรับเงินจากแม่ เขานำเงินถุงนั้นไปค้าขายจนได้กำไรเพิ่มหลายเท่า มิตตวินทุกะอยากออกเรือไปค้าขายเพราะอยากได้เงินมากกว่านี้ แม่ห้ามไม่ให้ไปเพราะกลัวเกิดอันตรายกับลูก มิตตวินทุกะไม่เชื่อฟังแม่และปลักแม่ล้มแล้วหนีไป ผลกรรมนั้นทำให้เรือหยุดกลางทะเล ทุกคนบนเรือจึงจับฉลากเพื่อหาว่าผู้ใดเป็นกาลกิณีทำให้เรือแล่นไปต่อไม่ได้ มิตตวินทุกะจับได้ทั้ง 3 ครั้งจึงถูกจับโยนลงแพ เขาลอยเข้าเกาะแห่งหนึ่งที่มีเปรต 4 นาง มิตตวินทุกะไม่รู้ว่าสาวสวย 4 นางเป็นเปรต จึงอยู่เสวยสุขกับพวกนาง แต่ไม่รู้จักพอเขาจึงลอยแพไปอีกเกาะที่มีเปรต 8 นาง 16 นาง และ 32 นางแต่ยังไม่พอใจ จนที่สุดถึงเมืองนรก เขาพบสัตว์นรกตนหนึ่งที่มีกงจักรพัดหัวอย่างเจ็บปวด แต่มิตตวินทุกะกลับเห็นจักรกรดเป็นเครื่องประดับทรงดอกบัวที่สวยงามจึงรีบเข้าขอดอกบัวนั้น จึงโดนจักรกรดพัดหัวจนเลือดไหลอย่างทรมาน นิทานชาดกเรื่องนี้สะท้อนความเชื่อเรื่องบุญบาปและเชื่อการเวียนว่ายตายเกิด สอนให้คนเราละเว้นความชั่วและหัดพอใจในสิ่งที่มี หากสร้างกรรมชั่วขึ้นมา ผลกรรมนั้นจะติดตัวเราทำให้ประสบแต่ความทุกข์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 329)

ภาพที่ 7 มิตตวินทุกะถูกโยนลงแพ

กรตพัดหัว
ถ่ายโดยผู้วิจัย ณ วัดเครือวัลย์วรวิหาร
เทพวาราม

ภาพที่ 8 มิตตวินทุกะถูกจักร

กรตพัดหัว
ถ่ายโดยผู้วิจัย ณ วัดสุทัศน์

สถานการณ์ศาสนาประจำประเทศเวียดนาม (Vietnam Government Committee for Religious Affairs) รายงานเมื่อปี พ.ศ. 2561 ว่า ร้อยละ 74 ของประชากรเวียดนามไม่มีศาสนาประจำตัว รองลงมาคือนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 14.91 และร้อยละ 11.49 ประชากรนับถือศาสนาอื่น ๆ (The United States Embassy and Consulate in Vietnam, 2018) ศาสนาพุทธเผยแพร่เข้าเวียดนามจากประเทศอินเดียและเจริญรุ่งเรืองมากโดยเฉพาะในสมัยราชวงศ์ ลี-จัน (Ly-Tran) นับเป็นศาสนาประจำชาติ

ของเวียดนาม ต่อมาเมื่อสงครามกับจีน หลักฐานเกี่ยวกับศาสนาจึงถูกทำลายและศาสนาพุทธก็เสื่อมลง จนถึงสมัยราชวงศ์เล (Le) รัฐบาลประกาศให้ประชาชนนับถือลัทธิขงจื้อ ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 มีการบูรณะฟื้นฟูศาสนาพุทธ สำนักงานพระพุทธศาสนาประจำภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ได้จัดตั้งขึ้นและบูรณะฟื้นฟูศาสนาพุทธอีกครั้ง ศาสนาพุทธผูกพันกับชีวิตชาวเวียดนามมากโดยเป็นนิกายมหายานที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีน ลักษณะพิเศษของศาสนาพุทธที่เวียดนามคือมีการผสมผสานกับความเชื่อพื้นบ้าน คือมีการบูชาทั้งพระพุทธเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เห็นได้จากในวัดมักบูชาพระพุทธเจ้าด้านหน้าและเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์และวีรบุรุษอยู่ด้านหลัง ศาสนาพุทธที่เวียดนามยังได้รับอิทธิพลจากลัทธิอื่น ๆ จึงมีความยืดหยุ่นมาก โดยเชื่อว่าไม่จำเป็นต้องไปวัดแต่ให้ความสำคัญกับการทำความดี ซื่อสัตย์และกตัญญูต่อพ่อแม่ บรรพบุรุษ โดยถือว่าพ่อแม่คือพระพุทธเจ้า จึงนิยมไหว้บูชาบรรพบุรุษที่บ้านทุกวันพระ (Them, 1999, pp. 242-254) ดอกบัวเป็นดอกไม้สำคัญทางศาสนาพุทธ คนเวียดนามนิยมใช้ดอกบัวไหว้พระเหมือนคนไทย โดยดอกบัวบานเป็นตัวแทนของอดีต ฝักบัวเป็นตัวแทนของปัจจุบันและเมล็ดบัวเป็นตัวแทนของอนาคต ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเวียนว่ายตายเกิด (Vietnam Television, 2018) ความเชื่อในศาสนาพุทธมักแสดงในนิทานพื้นบ้านเวียดนาม ซึ่งมักมีตัวละครเรียกว่า “บุก” ปรากฏขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนที่ถูกเอาเปรียบ คำว่า “บุก” มาจากคำว่าพุทธะในภาษาบาลีสันสกฤต หมายถึงพระพุทธเจ้า คำสอนสำคัญเกี่ยวกับศาสนาพุทธที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเวียดนามคือ การแสดงความเชื่อเรื่องบุญ-บาป การเวียนว่ายตายเกิด ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ เพื่อสะท้อนความฝันและความหวังของมนุษย์เกี่ยวกับความยุติธรรม คนดีย่อมชนะคนชั่ว สมัยก่อนเวียดนามปกครองด้วยระบอบศักดินา ชาวบ้านทำนาทำไร่ยากจนมักถูกดูถูก ถึงแม้ทำงานขยันตลอดชีวิตก็ยากจน ดังนั้นคนในสังคมมักคาดหวังความยุติธรรม นิทานเป็นพื้นที่แห่งความหวังนั้น ผู้แต่งไม่ว่าจะเขียนเกี่ยวกับความดี ความงาม ความชั่ว เป็นต้น ล้วนมีจุดมุ่งหมายเพื่อยืนยันความเชื่อเกี่ยวกับเรื่อง “ทำดีได้ดี” (ở hiền gặp lành) “กกรรมกงเกวียน” (gieo gió gặp bão) ซึ่งเป็นมาตรฐานในการประเมินคุณค่านิทาน (Trang, 2017, pp. 1111-1120)

ดั่งนิทานพื้นบ้านเวียดนามเรื่อง **กะลามะพร้าว** (So Dua) ตัวละครเอกคือกะลามะพร้าวซึ่งเกิดมาจากรูปร่างอัปลักษณ์ เป็นเพียงก้อนเนื้อกลมเหมือนกะลามะพร้าว ไม่มีแขนขา แถมฐานะยากจน อยู่รับใช้บ้านเศรษฐี กะลามะพร้าวขยันทำงาน เลี้ยงวัวได้เก่งมากแต่ก็ถูกคนอื่นดูถูกและรังเกียจ ด้วยความขยันและความช่วยเหลือจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ กะลามะพร้าวได้แต่งงานกับลูกสาวคนสุดท้องของเศรษฐี หลังจากนั้นก็แปลงกายเป็นชายหนุ่มรูปงาม ขยันเรียนหนังสือจนสอบข้าราชการได้ที่ 1 เป็นที่ปรึกษาของกษัตริย์ ลูกสาวคนโต 2 คนของเศรษฐีอีกฉายน้องสาวจึงชวนน้องชายเรือเล่นแล้วปลักน้องตกทะเลตายเพื่อตัวเองแทนที่น้อง กะลามะพร้าวช่วยภรรยาได้และพากลับบ้าน พี่สาวสองคนอับอายมากจึงต้องหนีจากเมืองและใช้ชีวิตเร่ร่อนอย่างยากลำบาก นิทานเรื่องนี้สะท้อนความอดทน ความเพียรพยายามของคนชนชั้นต่ำในสังคมและแสดงความเชื่อเรื่องบุญ-บาป

ภาพที่ 9 น้องสาวถูกปลักตกน้ำ จัดทำโดยผู้วิจัย

นิทานพื้นบ้านเรื่อง “เต็มก้าม” (Tam Cam) เป็นนิทานเวียดนามเรื่องหนึ่งที่สอดแทรกความเชื่อทางศาสนาพุทธเกี่ยวกับเรื่องบุญบาปและการเวียนว่ายตายเกิด มีโครงเรื่องคล้ายกับนิทานปลาปู่ทองของไทย เนื้อเรื่องกล่าวถึงเต็มเป็นผู้หญิงที่หน้าตาสวยงามและมีจิตใจเมตตา แม่เสียชีวิตเต็มจึงอยู่กับแม่เลี้ยงและลูกสาวของแม่เลี้ยงคือก้าม แม่ลูก 2 คนนี้เป็นคนโหดร้าย ชอบด่าว่าและบังคับให้เต็มทำงานบ้านทุกอย่างเหมือนคนใช้ถึงแม้แม่กับน้องทำสิ่งไม่ดีกับเต็มหลายอย่างแต่เธอยังรักและไม่เคยโกรธ ด้วยความดีนั้น เธอจึงได้แต่งงานกับกษัตริย์ แม่เลี้ยงกับก้ามอิจฉามาก ครั้งหนึ่งเต็มกลับบ้านเยี่ยมแม่และน้องแล้วป็นขึ้นต้นหมากเพื่อเก็บหมากไว้ไหว้บูชาพ่อ แม่เลี้ยงและน้องอยู่ข้างล่างจึงใช้มีดตัดต้นหมากจนทำให้ก้ามตกบ่อน้ำเสียชีวิต ด้วยผลบุญของตนเต็มได้เกิดใหม่หลายครั้งเพื่ออยู่ข้างกษัตริย์ เช่น เกิดเป็นนก ต้นไม้ ก็ทอผ้า เป็นต้น แต่ก็ถูกแม่ลูกก้ามฆ่าทุกครั้ง ครั้งสุดท้ายเต็มเกิดเป็นคนที่ซ่อนตัวในลูกจันและได้ย้ายคนหนึ่งเก็บมาเลี้ยง วันหนึ่งเต็มได้พบกษัตริย์และกลับเข้าวัง เธอเล่าทุกเรื่องที่เกิดขึ้นกับตนให้กษัตริย์ฟัง พระองค์โกรธมากจึงสั่งประหารชีวิตแม่เลี้ยงและก้าม นอกจากนี้ 2 เรื่องดังกล่าวยังมีนิทานอีกหลายเรื่องที่มีอนุภาคทำความดีได้รางวัล ได้รับการยกย่อง ทำความชั่วถูกลงโทษ แสดงมนุษยธรรมและความยุติธรรมเกี่ยวกับการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว สะท้อนความคาดหวังของประชาชนเรื่องความดีต้องเอาชนะความชั่ว (Cao, 2019)

ภาพที่ 10 แม่เลี้ยงตัดต้นหมาก จัดทำโดยผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุป ศาสนาพุทธในสังคมไทยและเวียดนามมีความเหมือนและต่างกันหลายอย่างแต่ล้วนสอนให้คนทำความดีโดยสอดแทรกคำสอนเรื่องบุญ-บาปและการเวียนว่ายตายเกิดเข้าไปในสำนวน นิทานชาดกหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นความเชื่อพื้นฐานทางศาสนาพุทธที่คนทั่วไปรับรู้และถือปฏิบัติ

4. วัฒนธรรมด้านภาษา

ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ภาษาของแต่ละชนชาติสัมพันธ์กับพื้นฐานทางวัฒนธรรมของชนชาตินั้น ภาษาและวัฒนธรรมจึงเกี่ยวข้องและส่งเสริมซึ่งกันและกัน ความงดงามประการหนึ่งของภาษาคือสำนวน กระทรวงศึกษาธิการ (2545, น. ก) กล่าวว่า สำนวนเป็นถ้อยคำที่กล่าวสืบทอดกันมาช้านาน ช่วยให้อ้อยคำมีความไพเราะและคมคาย สำนวนเป็นเครื่องมือบันทึกวัฒนธรรมไทยหลายด้าน เช่น การกินอยู่ ประเพณี ความเชื่อ ศาสนา โดยเฉพาะวัฒนธรรมด้านภาษา สำนวนสะท้อนให้เห็นความเจ้าบทเจ้ากลอนคนไทยที่มักมีการเล่นเสียงสัมผัสคล้องจองในสำนวนให้น่าฟังและจำได้ง่าย เช่น “บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น” “แม่สายบัวแต่งตัวค่าง” (ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับวรรณ คมมานุสรณ์ (2549, น.7) กล่าวว่า สำนวนไทยมีลักษณะไพเราะด้วยการใช้คำสัมผัสคล้องจองกันในสำนวน โดยคำที่คล้องจองกันคือคำที่มีสระและมาตราตัวสะกดอย่างเดียวกัน สำนวนที่มีคำสัมผัสคล้องจองอาจจะมี 4 6 8 พยางค์ หรือมากกว่านั้นก็ได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, น. 246) ตัวอย่างเช่น

สำนวนที่มี 4 พยางค์ เช่น เก็บหอมรอมริบ เจ็บไขได้ป่วย ทำมาคำขึ้น เงยหน้าอ้าปาก

สำนวนที่มี 6 พยางค์ เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง แพ้เป็นพระ ชนะเป็นมาร หวานเป็นลม ขมเป็นยาสำนวนที่มี 8 พยางค์ เช่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด สำนวนที่มี 10 พยางค์ เช่น เด็ดดอกไม่ไว้ช้ำ เด็ดบัวไม่ไว้ใย

จากการศึกษาคำสัมผัสในสำนวนไทย พบว่า คำสัมผัสในสำนวนมี 2 ประเภท คือ สัมผัสภายในวรรค เช่น แม่สายบัวแต่งตัวค่าง เก็บหอมรอมริบ เจ็บไขได้ป่วย เป็นต้น และคำสัมผัสระหว่างวรรคหรือสัมผัสนอก เช่น บัวไม่ช้ำ น้ำไม่ขุ่น รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี เป็นต้น

คำสัมผัสคล้องจองเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสำนวนเวียดนาม Chu, Luong, and Phuong (1993, pp. 163-167) กล่าวว่า โครงสร้างของสำนวนเวียดนามมักแบ่งเป็นวรรค ถ้าแต่ละวรรคเปรียบเป็นอิฐ คำสัมผัสถือเป็นปูนซีเมนต์ที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อกันแต่ละก้อนทำให้กลายเป็นปีกแผ่นที่แข็งแกร่ง ลักษณะคำคล้องจองในสำนวนเวียดนามแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ คำคล้องจองที่อยู่ติดกันและคำคล้องจองที่อยู่ห่างกัน สำนวนที่มีคำคล้องจองอยู่ติดกัน เช่น

Đâm bị thóc chọc bị gạo / ต้ม บิ ทอก จอก บิ ก้าว/ (ยุให้รำ ต่ำให้ร่วง)

Bắt tận tay, day tận trán / บึด ตัน ไต โย ตัน จ้าน/ (คาหนั่งคาเขา)

คำคล้องจองที่อยู่ห่างกันพบมากในสำนวนเวียดนาม สามารถอยู่ห่างกัน 1 พยางค์หรือหลายพยางค์ สำหรับสำนวนที่มี 2 วรรค (2 vế) ส่วนใหญ่คำสุดท้ายของวรรคหน้าจะคล้องจองกับคำกลางของวรรคหลัง (lời gieo vần lưng) เช่น Ăn cỗ đi **trước**, lội **nước** đi sau /อัน โก่อ ดี **เจือก** โหล่ย **เนือก** ดี เซา/ (การกินการอยู่ใครไม่สู้พ่อ การพายการถ่อพ่อไม่สู้ใคร)

Thuốc đắng già **tật**, sự **thật** mắt lòng /ทวก ดั่ง ยา **ตัด** สีอ **ถัด** มัด หล่อง/ (หวานเป็นลม ขมเป็นยา) บางสำนวนคำสุดท้ายของวรรคหน้าคล้องจองกับคำสุดท้ายของวรรคหลังซึ่งพบน้อยมากในสำนวนเวียดนาม เช่น Nhanh chân thì **đuợc**, chậm chân thì **truo๓t** /ยัน จัน ถิ **เตือก** จั่ม จัน ถิ **เจือก**/ (มือใครยาว สาวได้ สาวเอา) กล่าวโดยสรุป คำสัมผัสคล้องจองในสำนวนไทยและสำนวนเวียดนามมีลักษณะใกล้เคียงกัน มีทั้งสัมผัสภายในวรรคและระหว่างวรรค ทำให้น่าฟังและจดจำได้ง่าย สะท้อนความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนทั้งสองประเทศ

การอภิปรายผลการวิจัย

ประเทศไทยและประเทศเวียดนามตั้งอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีภูมิประเทศและภูมิอากาศใกล้เคียงกัน ทั้งสองประเทศเป็นประเทศเกษตรกรรม มีแม่น้ำอุดมสมบูรณ์และเป็นเขตร้อนชื้นซึ่งช่วยให้ดอกบัวเจริญเติบโต บัวจึงมีบทบาทสำคัญในวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมเวียดนามในหลายด้าน เช่น อาหารการกิน ความเชื่อประเพณี ศิลปะ เป็นต้น และถือเป็นดอกไม้ร่วมวัฒนธรรมของสองประเทศ (ธัญนันท์ วีระกุล, 2551, น. 72; Vietnam Television, 2018) สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวเป็นวัฒนธรรมไทยสำคัญเพราะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยที่ผูกพันกับบัว คนไทยสังเกตเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับบัวในการดำเนินชีวิต เช่น การเด็ดบัว การถอนบัว การนำบัวไปทำอาหาร เป็นต้น แล้วนำมาสร้างเป็นสำนวนเพื่อสอดแทรกความคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ความเชื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสะท้อนวัฒนธรรมซ่อนในวัฒนธรรม

จากการศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัว 4 สำนวน บัวไม่ซ่า น้ำไม่ขุ่น เด็ดดอกไม้ไว้ชั่ว เด็ดบัวไม่ไว้ใย เห็นกงจักรเป็นดอกบัว และแม่สายบัวแต่งตัวค่าง ผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมไทยที่แสดงในสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม สะท้อนวัฒนธรรมร่วมของ 2 ประเทศ 4 ประเด็น ได้แก่ 1. วัฒนธรรมด้านอาหารการกิน ทั้งชาวไทยและเวียดนามนำทุกส่วนของบัวมาประกอบอาหารโดยมีวิธีทำคล้ายกันคือนำไปผัด แกง ต้ม จิ้มน้ำพริก ทำขนมหวาน เป็นต้น แต่รายละเอียดด้านรสชาติ วัตถุดิบ ก็มีความต่างกัน แสดงเอกลักษณ์ของแต่ละประเทศ 2. ความประพุดติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ไทยและเวียดนามเปรียบสายใยบัวกับความสัมพันธ์ของคนที่เคยผูกพันกัน แม้จะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็ยังห่างไกลกัน ตัดขาดกันไม่ได้ ลักษณะนิสัยดังกล่าวเป็นลักษณะร่วมของชาวอาเซียนซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าวจึงอยู่ด้วยกันเป็นสังคมใหญ่ที่พึ่งพาอาศัยกัน จึงให้ความสำคัญกับมิตรภาพ ถนอมน้ำใจกันและระมัดระวังในคำพูด 3. ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ คนไทยและคนเวียดนามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คนไทยนับถือศาสนาพุทธนิกายเถรวาทและคนเวียดนามนับถือศาสนาพุทธนิกายมหายาน คนทั้งสองประเทศจึงมีความเชื่อร่วมกันในเรื่องบุญ-บาปและการเวียนว่ายตายเกิด ทำให้คนคิดดี ทำดีเมตตาต่อกัน 4. วัฒนธรรมด้านภาษา ในการศึกษาครั้งนี้คือความงามของสำนวน สำนวนไทยและสำนวนเวียดนามมัก

มีคำสัมผัสคล้องจองในสำนวนให้ฟังรื่นหู ไพเราะโดยมีลักษณะการเล่นเสียงสัมผัสคล้ายกัน มีทั้งสัมผัสในวรรคเดียวกัน และสัมผัสนอก แสดงความเจ้าบทเจ้ากลอนของคนทั้งสองประเทศที่รังสรรค์คำมาสร้างสำนวนให้ภาษาไพเราะมากขึ้น

วัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับชาวต่างชาติเพราะวัฒนธรรมของแต่ละชาติแสดงวิถีชีวิตของคนชาตินั้น การสอนวัฒนธรรมควบคู่กับภาษาเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับชาวต่างชาติ ช่วยให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี เรียนสนุกสนานและใช้ภาษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ดัง Mahavarakorn, Pornamphisaku, Yenbutra, Phuc and Yen, 2018, p. 15) กล่าวว่า การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศโดยแทรกเรื่องราวทางวัฒนธรรมมีประโยชน์แก่ผู้เรียนหลายประการ ช่วยให้ผู้เรียนสื่อสารได้ถูกต้องในบริบทสังคมไทยและมีทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมไทยเนื่องจากเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมตนเอง การสอนสำนวนให้แก่ชาวต่างชาติเป็นกิจกรรมการสอนภาษาอย่างหนึ่งเพื่อเพิ่มความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม สิริจิตต์ เดชอมรชัย (2556, น. 165) กล่าวว่า “การสอนสำนวนสุภาษิตสามารถสะท้อนถึงเอกลักษณ์ บุคลิกลักษณะ ความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้” นักศึกษาชาวเวียดนามเรียนรู้สำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัว สามารถเข้าใจวิถีชีวิตและวัฒนธรรมไทยได้ง่ายเพราะเป็นวัฒนธรรมที่ตนเองคุ้นเคย นำไปสู่การใช้สำนวนได้ถูกต้องตามบริบทสังคมไทย

บทความวิจัยนี้ศึกษาสำนวนไทยที่เกี่ยวกับบัวซึ่งแสดงวัฒนธรรมไทยที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบลักษณะร่วมของวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมเวียดนาม ผลการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยนำความรู้ไปสร้างสื่อการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมไทยเรื่อง “วัฒนธรรมไทยในสำนวนที่เกี่ยวกับดอกไม้ สำหรับนักศึกษาเวียดนาม” ซึ่งประกอบด้วยสำนวนไทยเกี่ยวกับดอกไม้ที่แสดงวัฒนธรรมไทยจำนวนมาก เช่น เห็นกงจักรเป็นดอกบัว บัวไม่ซ้ำ น้ำไม่ขุ่น ดอกพิกุลร่วง กระดังงาลนไฟ เต็ดดอกไม้ร่วมต้น เป็นต้น ชุดความรู้เรื่องสำนวนเกี่ยวกับดอกไม้แสดงวัฒนธรรมไทยหลายประการซึ่งผู้เรียนชาวเวียดนามสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนามซึ่งเป็นวัฒนธรรมของตนเอง ทำให้ผู้เรียนชาวเวียดนามมีความรู้และเกิดเข้าใจวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้น ที่สำคัญคือช่วยให้ผู้เรียนชาวเวียดนามเข้าใจวัฒนธรรมตัวเองลึกซึ้ง นำไปสู่ความเข้าใจเรื่อง “วัฒนธรรมร่วม” ของไทยและเวียดนามยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปสร้างสื่อการเรียนรู้การสอนสำนวนและวัฒนธรรมไทยให้นักศึกษาเวียดนาม ช่วยทำให้ผู้เรียนเพิ่มพูนความรู้ด้านสำนวน ภาษาและวัฒนธรรมไทย

องค์ความรู้ที่ได้รับจากงานวิจัย

บทความนี้ช่วยเพิ่มพูนความรู้เรื่องสำนวนที่เกี่ยวกับบัวทำให้เห็นวัฒนธรรมไทย 4 ด้าน ได้แก่ อาหารการกิน ความประพฤติกติและความสัมพันธ์ของคนในสังคม ความเชื่อเรื่องศาสนาพุทธ และวัฒนธรรมด้านภาษา โดยเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมเวียดนาม คือวัฒนธรรมด้านอาหาร ความสัมพันธ์และความประพฤติกติของคนเวียดนามในสังคม ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนา และการเล่นเสียงสัมผัสในสำนวน ซึ่งเป็น “วัฒนธรรมร่วม” ของไทยและเวียดนามโดยมี “ลักษณะเฉพาะ” ที่แสดงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยและเวียดนาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2558). *อัตลักษณ์อาหารไทย 4 ภาค = The identity of Thai cuisine in the 4 regions*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หนังสืออุเทศภาษาไทย ภาษาไทย นำศึกษาหาคำตอบ*. กรุงเทพมหานคร: สกสค.ลาดพร้าว.
- กฤษฎา มีสกุล. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มทร.ธัญบุรี [อินเทอร์เน็ต]. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล; 2562 [เข้าถึงเมื่อ 23 มกราคม 2565]. ค้นคืนจาก <http://www.rspg.rmutt.ac.th/?p=4188>
- จารุวรรณ นพพรรค. (2525). *ทฤษฎีอาหาร 1 = อาหารประจำภาค 4 ภาค*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- दनัย เมธิตานนท์. (2548). *ป่อเกิดสำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: มิติใหม่.
- ดิณาร์ บุญธรรม. (2557). *วัฒนธรรมดอกไม้*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญนันท์ วีระกุล. (2551). *ไม่มั่งคด* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บ้านและสวน.
- พระชลญาณมุนี, และสรวิชัย วงษ์สอาด. (2563). พระพุทธศาสนากับความเชื่อ. *วารสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ภาวศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2), 99-115.
- พันธิ์ตรี มะลิสวรรณ, และ ดนุชณัฐ ดิณเวส. (2547). อาหารจากดอกไม้ คุณค่าคู่ความงาม. *สมุนไพรเพื่อสุขภาพ*, 3(40), 63-73.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช. (2555). *การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์.
- ราชบัณฑิตยสภา. (2561). *ภาษิต คำพังเพย สำนวนไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ลดาวัลย์ อินคง. (2563). *เสน่ห์ อาหารไทยโบราณ ทานยากในปัจจุบัน*. ค้นคืนจาก <https://www.baanlaesuan.com/54636/thai-food>
- วรเดช อมรรวพพิพัฒน์, และพิเชษฐ กาลามเกษตร. (2560). *วิถีชีวิต 5 ศาสนิกในประเทศไทย : พุทธ อิสลาม คริสต์ พราหมณ์-ฮินดู ซิกข์*. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- วรวรรณ คงมานุสรณ์. (2549). *รู้ถ้วนำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- วราภรณ์ ศิริพัฒน์. (2546). อาหารเพื่อสุขภาพ. *รูสมิแล*, 24(3), 49-58.
- วาณิช จรุงกิจอนันต์. (2528). *ถกสำนวนไทย เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: บุรพาสาสน์.
- ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. (2560). *ภาษาไทยใช้ให้ถูก*. ค้นคืนจาก http://www.moeradiothai.net/web/news_etc/detail/160
- สง่า กาญจนาคพันธุ์. (2538). *สำนวนไทย*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *สำนักงานสถิติฯ เผยผลสำรวจสภาวะทางสังคม วัฒนธรรม และสุขภาพจิต ปี 2561*. ค้นคืนจาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/News/2561/N21-09-61-1.aspx>
- สิริจิตต์ เดชอมรชัย. (2556). *การสอนภาษาฝรั่งเศสในฐานะภาษาต่างประเทศ : แนวคิดและวิธีการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒน์ อัครไชยชาญ. (2553). *บัวไทย*. กรุงเทพมหานคร: ปลาตะเพียน.

- Anh, L. (2020). *National Assembly delegate Tran Thi Quoc Khanh questioned the Prime Minister about Vietnam's national flower*. Retrieved from <https://quochoi.vn/hoatdongdbqh/pages/tin-hoat-dong-dai-bieu.aspx?ItemID=45672>
- Cao, H. T. (2019). *Buddhist thought in Vietnamese fairy tales*. Retrieved from <https://phatgiao.org.vn/tuong-phat-giao-trong-truyen-co-tich-viet-nam-d33760.html>
- Chu, X. D., Luong, V. D., & Phuong, T. (1993). *Vietnamese Proverbs*. Ha Noi: Ha Noi Science and Technology.
- Dai Doan Ket Newspaper. (2021). *Water lily with fish sauce*. Retrieved from <http://daidoanket.vn/bong-sung-mam-kho-557695.html>
- Hoang, P. (2007). *Vietnamese Dictionary*. Da Nang: Vietlex.
- Khai, T. M. L., & Mahavarakom, S. (2019). Thai Language Learning and Teaching of the Vietnamese Students in Cross-Cultural Communication Contexts. In *International Symposium on Education, Psychology and Social Sciences 2019* (pp. 40-46). Tokyo: ISEPSS.
- Mai, V. H. (2013). "Regret a little old companionship ..." Is Kieu missing and thinking about Kim Trong [special issues]. *Song Huong Journal*, 13(8). Retrieved from <http://tapchisonghuong.com.vn/tin-tuc/p0/c7/n11851/Tiec-thay-chut-nghia-cu-cang-phai-chang-la-Kieu-nho-va-nghi-ve-Kim-Trong.html>
- Nguyen, P. C. (2000). Lotus symbol in Vietnamese culture. *Van hoa dan gian*, 72(9), 53-61.
- Pham, D. D., & Tran, T. T. L. (2001). *Culture of Southeast Asia*. Ho Chi Minh: Education.
- Phuc, T. L. N., & S Mahavarakom, S., (2020). Culture and ways of life in Thai and Vietnamese Street Food. *Institute of Culture and Arts Journal*, 22(1), 85-97.
- Mahavarakom, S., Pornamphaisaku, N., Yenbutra, P. (2018). *Constructing culture-based reading materials to improve reading skill of the Vitnamese students*. Bangkok: Srinakharinhawit.
- Thanh, N. (2008). *Lotus flower in Vietnamese food culture*. Retrieved from <https://giacngo.vn/hoa-sen-trong-van-hoa-am-thuc-viet-nam-post2126.html>
- The United States Embassy and Consulate in Vietnam. (2018). *International Religious Freedom Report – Vietnam 2018*. Retrieved from <https://vn.usembassy.gov/vi/irfreport2018>
- Them, N. T. (1999). *The basis of Vietnamese cultural*. Ha Noi: Education publishing house.
- Trang, T. T. N. (2017). Type of Cinderella story in Vietnam and some Asian countries. In *Proceedings of the International Conference on Vietnamese Studies* (pp. 1111-1120). Ho Chi Minh: Ho Chi Minh City National University.
- Van, T. (2021). *Discover features in the food culture of lotus*. Retrieved from <https://golviet.vn/kham-pha-net-dac-trung-trong-van-hoa-am-thuc-cua-hoa-sen-d5665.html>
- Vietnam Television. (2018). *Lotus in Vietnamese culture*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=6kKkw3ad8Sg&t=98s>